

Rasism i Kuba?

Rasism i Kuba?

Alla länder har unika rassammanhang och möter sina egna problem utifrån sina förutsättningar. På Kuba, på grund av den etniska mångfalden i vår befolkning, är många snabba med att hävda att sådana frågor inte existerar, och som ett resultat av detta samexisterar vi i harmoni där fysiska egenskaper som hudfärg inte lyfts fram i det kubanska livet.

Det finns dock fenomen som sträcker sig långt bortom det vardagliga och som är närvarande i allas vår verklighet. Den verkligt viktiga frågan är: Finns det rasism på Kuba? Det korta svaret är ja, det finns. Men orsakerna och mekanismerna bakom dess existens är verkligt analyserbara aspekter av frågan. För att förstå problemet måste vi först fördjupa oss i fyra nyckelbegrepp:

Social föreställningsförmåga: Detta begrepp, som utvecklades av filosofen och sociologen Cornelius Castoriadis, används inom samhällsvetenskaperna för att beteckna de sociala föreställningar som finns i institutioner. Det används ofta synonymt med termer som mentalitet, världsbild, kollektivt medvetande eller ideologi. Begreppet undersöker inte bara en individs uppfattning av sin omgivning utan även dennes egna perspektiv och beteendemönster.

Ras: Antropologer och forskare inom det mänskliga genomet är överens om att det inte finns några mänskliga raser. De fysiska egenskaper som skiljer oss åt skapar inte ett genetiskt gap som är tillräckligt stort för att vetenskapligt skilja oss åt efter ras, så den korrekta termen skulle vara 'etniciteter'. I samhällskunskap omfattar termen 'ras' dock inte bara dessa fysiska egenskaper, utan även andra faktorer som religion, kultur, ursprung, seder och livsfilosofier. I detta sammanhang är det inte felaktigt att använda ordet 'ras'.

Rastillhörighet: Detta är utan tvekan det minst diskuterade och därmed minst förstådda av de fyra begreppen. Sammanfattningsvis är det en kombination av begreppen 'ras' och 'social föreställningsvärld'. Det speglar hur individer uppfattar sig själva och sin omgivning utifrån sina rasmässiga åsikter, formade av vad de har lärt sig eller sina personliga övertygelser. Det omfattar fördomar och föreställningar som inte nödvändigtvis är negativa.

Rasism: Ett kraftfullt och lättförståeligt begrepp, som för många också är det enklaste att tillämpa, och som delar grund med rasism. Den stora skillnaden ligger i dess fokus på fördomar som betonar negativa egenskaper hos individer baserat på deras ras, vilket i slutändan leder till diskriminering och, i vissa fall, uteslutning eller övergrepp.

Slaveri: Roten till ojämlikhet mellan raser

Spanjoreernas ankomst på 1400-talet resulterade inte bara i territoriell erövring utan ledde också till inrättandet av ett slavsystem som

skulle avgöra ödet för miljontals afrikaner och deras ättlingar. Kuba blev det centrala navet i den koloniala ekonomin, som drevs av tvångsarbete, särskilt inom exportinriktat jordbruk som socker och tobak. Slaveriet innebar en rigid och brutal samhällsordning där afroättlingar berövades sina grundläggande rättigheter, utsattes för omänskliga levnadsvillkor och naturligtvis förnekades all form av frihet. Denna situation ledde till en djupgående rasmässig stratifiering som kvarstod även efter det formella avskaffandet av slaveriet 1886, vilket innebar att den svarta befolkningen marginaliserades inom den ekonomiska och sociala strukturen.

Republiken: En ofullständig självständighet för jämlikhet

I och med republikens utropande 1902 blev Kuba formellt självständigt, men den afroättade befolkningens strävan efter ett jämlikt samhälle förblev ouppfylld. Även om ledare och rörelser uppstod för att kämpa för rasmässig självständighet, kvarstod den institutionella rasismen med oförminskad styrka. Den institutionella rasism som den intervenerande regeringen och militären uppvisade, och som är karakteristisk för det amerikanska samhället - till exempel i form av rassegregering i bostäder och på arbetsplatser och förtur för vita till politiska maktpositioner - bidrog bara till att förstärka det spanska arvet av rasdiskriminering.

Den vita kreolska eliten hade den politiska och ekonomiska makten, medan svarta och mestiser utestängdes från viktiga områden som utbildning, formell anställning och politiskt deltagande. Politisk frigörelse var inte liktydigt med fullständig social frigörelse, vilket innebar att ras fortfarande var en faktor som bidrog till strukturell ojämlikhet i landet.

Revolutionens triumf: Formell jämlikhet och osynliga utmaningar

Efter revolutionens triumf 1959 tillkännagav regeringen att man skulle bygga ett klasslöst och rasoberoende socialistiskt samhälle och vidta åtgärder för att säkerställa lika tillgång till utbildning, sjukvård och sysselsättning. Kampen mot rasism erkändes officiellt som en inkluderande prioritering inom ramen för den socialistiska visionen. Men trots de formella framstegen försvann inte rasdiskrimineringen i praktiken. Många uttryck för ojämlikhet och utslagning på grund av ras blev mindre synliga, men de fortsatte att existera inom olika sektorer eller för vissa individer med djupt rotade föreställningar från det förflutna.

Senare studier och vittnesmål från kubaner av afrikansk härkomst visade att rasfrågor i stort sett förblev osynliga i den officiella diskursen, vilket gjorde det svårt att identifiera och ta itu med rasismens vardagliga och strukturella uttryck.

Idag: Erkännande och utmaningar

Under de senaste decennierna har rasism börjat erkännas som ett akut problem som kräver uppmärksamhet. Akademiker, aktivister och sociala organisationer har reflekterat över och fördömt den pågående ojämlikheten mellan raserna, särskilt inom områden som politisk representation, tillgång till höga positioner, jobbopportuniteter och den afrokubanska befolkningens kulturella uttryck.

Den kubanska regeringen har vidtagit åtgärder för att erkänna rasismens realitet, skapa möjligheter till dialog och genomföra program med fokus på inkludering och respekt för rasmångfald. Detta inkluderar forskning och publikationer om afroättlingars kultur och insatser för att främja rasjämlighet genom Juan Marinello Cultural Research Institute och det nationella programmet mot rasism och rasdiskriminering, känt som Color Cubano, som godkändes i november 2019. Det sociala laboratoriet Color Cubano invigdes den 12 oktober 2023 på kulturcentret Quintín Banderas i Havanna.

För att helt övervinna rasismen krävs dock att man tar itu med djupt rotade fördomar och förändrar samhällsstrukturer. Denna process pågår fortfarande och kräver ett kontinuerligt politiskt åtagande och aktivt engagemang från alla samhällsmedlemmar.

Rasstereotyper som det kubanska samhället bär med sig

Det kubanska samhället, liksom många andra i Nord- och Sydamerika, bär på en uppsättning rasstereotyper som påverkar de vardagliga sociala relationerna och som, även om de inte alltid är uttalade, i hög grad påverkar livet för människor av afrikansk härkomst. Dessa stereotyper, som härrör från öns historiska sammanhang, tar sig uttryck i fördomar och beteenden som förnekar kulturell mångfald och vidmakthåller ojämlikheter. Att identifiera dessa stereotyper och förstå deras inverkan är avgörande för att

kunna gå vidare mot en samexistens som bygger på respekt.

En av de vanligaste uppfattningarna i det kubanska samhället kopplar samman svarta människor med fattigdom och marginalisering. I många stads- och landsbygdsområden förknippas den afrokubanska befolkningen ofta med stadsdelar eller samhällen med ekonomiska svårigheter, osäkra boendeförhållanden och begränsad tillgång till grundläggande tjänster. Även om denna association har sin grund i ojämlika socioekonomiska förhållanden blir den en slags 'absolut sanning' som förstärker idén om att svarthet är synonymt med brist eller misslyckande. Detta stigmatiserar inte bara en stor grupp utan begränsar också möjligheterna till social rörlighet, eftersom en del av samhället antar att svarta människor 'naturligt' är ämnade att leva i fattigdom.

En annan djupt rotad stereotyp associerar människor av afrikansk härkomst med specifika kulturella och fysiska roller, som ofta reduceras till klichéer. Svarta män kännetecknas ofta av en förmodad exceptionell fysisk styrka men en brist i intellekt eller estetisk känslighet. På samma sätt tilldelas svarta kvinnor egenskaper som överdriven sensualitet och en tendens till känslomässighet eller aggressivitet. Dessa klichéer förenklar och avhumaniserar individer och ignorerar deras inre rikedom, personliga mångfald och varierande talanger. Utöver självuppfattningen främjar detta negativa rasistiska fördomar som ofta leder till att de påverkas av vad som uppfattas som deras inneboende natur av andra.

I anslutning till ovanstående finns det en tendens att exotisera eller romantisera den afrokubanska kulturen och samtidigt skilja den från det större nationella projektet. Musik, dans och religion visas till exempel ofta upp för turister och i kulturella sammanhang, men erkänns sällan som väsentliga delar av det kubanska arvet och den kubanska identiteten. Detta skapar en paradox: Svart kultur hyllas när den är 'exotisk' eller 'folkloristisk?', men svarta människor välkomnas inte alltid på samma sätt eller erkänns inte fullt ut på andra sätt.

I vardagliga sociala sammanhang är en annan förhärskande uppfattning att svarta människor har en 'svår' eller 'problematiske' karaktär. Denna orättvisa karaktärisering återspeglas ofta i hur de behandlas i butiker och på offentliga platser. Som ett resultat av detta kan de betraktas med större misstänksamhet eller tilldelas ogrundade negativa ansvarsområden.

Dessa bedömningar påverkar inte bara mellanmännsliga relationer utan skapar också en negativ självuppfattning hos personer med afroamerikansk bakgrund, vilket leder till identitets- och förtroendeproblem. Denna internalisering av rasism kan leda till att många individer omedvetet reproducerar dessa fördomar i sina interaktioner med samhället och därmed vidmakthåller de osynliga barriärer som hindrar full inkludering.

För att bygga ett mer rättvist samhälle krävs en djupgående förändring av det kollektiva medvetandet. Det handlar om att odla värden som empati och respekt för mångfald inom alla sektorer. Att erkänna att rasmässig mångfald inte är ett problem, utan snarare en källa till rikedom, är grundläggande för att främja en harmonisk samexistens.

Miguel Bofill Villazón är journalist och forskare i rasfrågor.

Progreso Weekly 250520 (ZT)

Is there racism in Cuba? History and contemporary times ? Progreso Weekly

Stöd Kubas matsuveränitet!

Nu drar Svensk-Kubanska igång ett agroekologiskt jordbruksprojekt! Bidra du också till den kubanska visionen för matsuveränitet, starka lokalsamhällen, och hållbart jordbruk!

Svensk-Kubanska ger stöd till ett småskaligt projekt till en agroekologisk gård i Las Lajas i provinsen Cienfuegos. I första hand gäller det att kunna köpa in bevattningsutrustning. Vi behöver få ihop 150 000 kr. Vill du bidra? Sätt in valfri summa på PG 23 57 15 ? 0 ELLER Swish 123 182 37 72. Märk betalningen "agroekologi". Stort tack.

STÖD KUBAS MATSUVERÄNITET!

Svensk-Kubanska Föreningen

pg 23 57 15-0

Swish 123 182 37 72

Märk betalningen AGROEKOLOGI